

Erdoganyň taryhcysy

Category:

Ertekiler, Kitapcy, Publisistika, Romanlar, Sözler, Taryhy proza
написано kitapcy | 23 января, 2025

Erdoganyň taryhcysy ERDOGANYŇ TARYHÇYSY

Onuň jynaza namazyna Din işleri ministri professor Aly Erbaş ymamlyk etdi.

Jynazasynyň başynda Prezident Erdogan söz sözledi:

«Hakykatdanam, taryhçy, akyldar hökmünde Ýawuz Bahadyrogly ötgür galamy bilen işiniň hakyky pidaýysydy we hiç mahalam döredijiligik işinde ýowsellik etmedi. Galamyny hut şu hususda doly Suraty-Müstakymda ýöretdi we ýöredi...»

Turgut Alp ýa-da Saltyk...

Çaka beg ýa-da Boris...

Malkoç beg ýa-da Peşdeli Kerem, Gulaksyz Omar, Köse çawuş...

Kümüş tegin ýa-da Balaban, Lukman, Dälibozuk Hydyr, Ogul Tamış...

Ýa-da Frenk Süleyman, Ýaltyryk Bekir, Teýmir, Kel Sadyk, Molla Doşan, Adli ussa, Arnawut Messan, Ýaman Kazym, Gargaburun, Sary Lagod...

Erdogan bu ýüzlerce roman personajlaryny hakyky real şahslardyr, hakykatdyr öydýärmikä? «Hakyky taryhçy» diýip kime diýilýär?

Pahyryň ady-da hakyky däldi ahwetin: Ysmaýyl Birinji, Şeref Baýsal, Weýsel Akpynar, Bahadır Alp, Nurjan Sewinç, Ýawuz Bahadyrogly ýaly edebi lakamlary ulandy.

Döredijiligine çagalar üçin ertekileri we taryhy romanlary yazmakdan başlady. Ilkinji gezdk «Sungurogly», «Buhara ýanýar», «Hoş gal, Buhara» atly çeper-taryhy romanlary bilen döwrüniň syýasy 1971-nji ýylyň 12-nji mart harby agdarylysygynyň ruhuny beýan etdi.

Sosializme garşıy gidýän bu hyýaly eserler çepçilere garşı goreşýän konserwatiw ýaşlaryň ýankitabyna öwrüldi... (Özem bu eserler Çingiz han, Teýmirleň ýaly musulman däl türkleri

ynsapsyz, rehim-şepagatsyz, gyzyl sakgally şeýtan hökmünde suratlandyrýar! Käbir dindarlarymyzyň bugünkü düşünjesinde musulman däl türk şahsyýetlerimiziň otrisatel tipde ýer almagyny nädipdl düşündirse bolar?)

Erdogan baryp-ha Ymam Hatyp liseýinde okaýarka hakykatda bolmadyk wakalara ýugrulyp döredilen bu taryhy romanlar bilen tanşan bolmaly. Emma...

Prezident Erdoganýň çagaka okanlaryny bugün hakykatdyr öýtmegi ullakan bir problema.

• **HÄKİMİÝETIŇ TOPARYNA SAZLAŞYKLY**

Taryhy roman...

Taryhy wakalary we ýagdaýlary doğruçyl beýan etmeginiň deregine çeperçilik gurluşuny we düşünjelerini hakykat ýaly suratlandyrýan bolsa problemalydyr. Çünkü:

Taryhy romanda personažlar we taryhy goşundylar çeper suratlandyrmanyň öňüne geçse, edilen iş diňe syýasata we propoganda öwrülýär.

Romanda taryhy tezisleri öňe sürmek we taryh bilen baglanyşykly çekişmeleri döretmek ylalaşyp bolmajak ýagdaýdyr.

Biziň ýurdumyzyň taryhy prozasynyň wekilleri öz ýaşan döwürleriniň ideologik ýuze çykmasý hökmünde taryhy wakalary özleriçe ulanýarlar. Ýaşan döwrüniň syýasy şertlerine görä taryhy wakalardan islän netijelerini çykarýarlar, islän pikirlerini goşup, islän ugurlaryna gönükdirýärler!

Uzak geçmişden döredilen we «kesekilere» garşıy döwüşyän-göresýan halasgär gahryman düýnүň hakyatlaryna däl-de, şu günüň ideologik-syýasy zerurlyklaryna görä çykyş edýär!

Ýazyjynyň «syýasy hünärmenlik» ugruna görä hereket edýär! «Gahryman» özünden talap edileni ýerine ýetirmäge mejbür edilen ýazyjynyň guludyr!

Ine... Bahadyrogly hem taryhy romanlarynyň gahrymanlaryny syýasy atmosfera döretmeginiň serişdesine öwrüp propoganda ýaragyna öwürdi. Taryhy – aňlarda täzeden döredip, syýasatyň maksadyna gulluk eder ýaly hala getirdi.

Aradan çykanyň yzyndan bu zatlary ýazasym gelenokdy. Emma Prezident Erdoganýň nädogry sözlerine jogap bermesegem bolmaýar.

Gepiň keltesi, Ýawuz Bahadyroglunyň taryhy temaly eserleriniň hakykatdygy ýa däldigi beýle-de dursun, olary roman hem hasaplamaý mümkin däl. Merhum ýazyjynyň eserlerinde edebi estetikadan nam-nyşan ýok...

Bu kitaplar zol-zol «biz we saýry» bölünşigini edip, urha-urlugy mahabatlandyryp, erkek gegemoniýasyныň dilini ulanyp, dini we etniki bölünişikleri adaty ýagdaýa getirip «syýasy bildiriş» ýazan populýar eserlerdir.

Gynansak-da... urha-urly taryhy romanlar Erdogan düşünjesiniň-häkimiýetiniň dilini-estetikasyny görkezme biçüwiniň şekillenmegi hökmünde ulanylan ideologik aýgytdyr diňe.

Netijede, Erdogan ýaly syýasatçylar ýöredýän syýasatyna laýyk «geçmiş gollanmasy» hökmünde toslama taryhy romanlary hakyky taryhy çeşme ýaly görkezip, propagandalaryna serişde edýär! Ýawuz Bahadyrogly, Kadir Mysyrogly ýaly «taryh toslamaçylaryna» odalar hut şu maksat bilen düzülýär. Ýogsam bolmasa...

Hakykat aslynda şudur: Nesilleri taryhy roman aldawaçlygy bilen ýetişdirmek ýurduň gelejegini garaltnmakdyr...

Öňler respublika döwründe taryhy romanlaryň giriş sahypasynda şeýle ýatlatma bolardy:

«Bular ýaly kitaplary ynanmak üçin däl-de, diňe wagtyňzy hoş geçirmek üçin okamalysyňz. Çünkü bularyň hiç biri taryha we hakykata esaslanmaýar.»

Megerem, Erdogan birinji sahypany okaman geçen bolmaly!
Şuny pugta belläň, taryh – sosial ylymdyr!

Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazeti, 26.01.2021 ý. Publisistika